

Bolje je ubiti stotinu nedužnih...

Dolores Ibarruri, u komunističkoj hagiografiji redovito nazivana "legendarnom La Pasionariom", osigurala je svoje mjesto u povijesti, pozvavši svoje istomišljenike: "Bolje je ubiti stotinu nedužnih, nego pustiti jednoga krivca da umakne"!

U poznatom govoru na XX. partijskom kongresu Hruščov je objavio podatke koji su šokirali svijet. Ono što je mnogima promaklo i do danas jest činjenica da je tada prešutio zločine nad nekomunistima (u čijem je izvršenju, uostalom, i sam bio među najrevnijima), nego je govorio samo o zločinima koje su Staljin i njegov sustav počinili nad komunistima. Među onima koji su uhićeni, otjerani u logore ili su po kratkom postupku izgubili glavu, bilo je pet članova Politbiroa, 98 od ukupno 139 članova Centralnoga komiteta, 1108 od 1966 izaslanika na XVII. partijskom kongresu (1934.) Od 93 člana CK Komsomola uhićeno je njih 72. Od 385 regionalnih partijskih sekretara u tamnicu je otišlo 319, a od 2750 lokalnih sekretara uhićeno je njih 2210. Od 200 članova CK ukrajinske KP preživjela su samo trojica. Ubijena su trojica od pet maršala, 13 od 15 armijskih generala, osam od devet admirala, 50 od 57 stožernih i 154 od 186 divizijskih generala, svih 16 armijskih komesara i 25 od 28 komesara armijskih korpusa. Međutim, nije samo sovjetski, nego je i svjetski komunistički pokret u doba "čistki" ozbiljno desetkovan. Bela Kun i još dvanaest "narodnih komesara" kratkotrajne mađarske komunističke vlade osuđeni su na smrt i smaknuti. Uhićeni su i uglavnom ubijeni sovjetskim vlastima dostupni njemački komunisti i članovi vodstva komunističkih partija u inozemstvu. Ubijeno je oko 200 vodećih talijanskih i oko 100 vodećih jugoslavenskih komunista. Time je bitno oslabljena Kominternu, stroj koji je imao provesti davnu Lenjinovu zamisao: svjetsku revoluciju, a koji će uskoro, 1943., iz političkih razloga i obzira prema zapadnim saveznicima, biti dokinut.

Najteže su stradali Poljaci. Poljska je KP raspuštena, a svi članovi njezina Centralnoga komiteta i poljski predstavnici u Kominternu smaknuti. U historiografiji je danas općenito prihvaćeno mišljenje da se takvim terorom protiv poljskih komunista utirao put sporazumijevanju s Hitlerom i novoj diobi te zemlje.

Povijest Kominterne povijest je terora

Prve boljševičke revolucije izvan Rusije, one u Njemačkoj i Mađarskoj, vođene su po izravnim naputcima iz sovjetske centrale. Samo jedan dan nakon uspostave boljševičke republike, Lenjin je 22. ožujka 1919. telegrafski preporučio Beli Kunu da po kratkom postupku postrijelja socijaldemokrate i pripadnike "malogradanskog" sloja. Kao ni njegovim njemačkim eksponentima, Rosi Luxemburg i pogotovo Karlu Liebknechtu, ni Beli Kunu posebni takvi naputci nisu bili potrebni. Narodni komesar za trgovinu, Mátyás Rákosi, dao je naljepiti plakate sa sljedećim proglasom: "U proleterskoj državi pravo na život ima samo onaj koji radi!". Ostalima je namijenjena smrt. Krajem svibnja Lenjin je u poruci "mađarskim radnicima" objasnio: "Ova (proleterska, op. prir.) diktatura pretpostavlja nemilosrdnu, krutu, brzu i odlučnu primjenu nasilja, kako bi se skršio otpor izrabljivača, kapitalista i veleposjednika. Tko to ne shvaća, taj nije revolucionar."

Treća internacionala, poznatija pod nazivom Kominternu, utemeljena je u Moskvi u ožujku 1919., kao izravni suparnik Drugoj internacionali (1889.), u kojoj su prevagu imale socijaldemokratske

Dolores Ibarruri

Madrid

Hrvatsku obzov, bi 211/V

Nikita Hruščov

Moskva

snage. Od početka je zamišljena kao sredstvo za pokoravanje svijeta, za širenje sovjetske vlasti i provedbu svjetske revolucije, pri čemu komunističke stranke u drugim državama predstavljaju samo Kominterninu sekciju.

Već 1920., kad je definirana 21 pretpostavka, učlanjenja u Kominternu, ona je opisana kao "međunarodna partija proleterskog ustanka i proleterske diktature". Pritom se ističe kako "klasna borba u gotovo svim državama Europe i Amerika ulazi u fazu građanskog rata", kojega komunisti trebaju iskoristiti za podizanje ustanka i provedbu proleterske revolucije. Nakon pokušaja revolucije u Mađarskoj i više pokušaja u Njemačkoj, Kominternu je pokušala izazvati revoluciju u Estoniji, Bugarskoj, Kini, Francuskoj i drugdje.

Takvo djelovanje nije bilo moguće bez stroge hijerarhije, apsolutne poslušnosti i željezne stege. Pretpostavka za to je i unutarnje "čišćenje" komunističkih stranaka, pa je kao 13. uvjet primitka u članstvo predviđen slučaj kad među komunistima dođe do razlike u mišljenju: potrebno je s vremena na vrijeme poduzeti čišćenje članstva, kako bi se partija sustavno oslobađala malograđanskih elemenata. Koristeći ustanak u Kronstadtu kao povod, Lenjin je na X. kongresu ruske boljševičke partije u ožujku 1921. ponovio: "Drugovi! Nama opozicija danas ne treba, nije takvo vrijeme! Oružje ovdje ili tamo, to da, ali opozicija ne", Partijski kongres prihvatio je dvije rezolucije, jednu o "jedinstvu partije" i drugu o "sindikalom i anarhosindikalom skretanju".

Obje su postale zakonom za Kominternu, a time i za komunistički pokret diljem svijeta. Ograničena organizacijska samostalnost Kominterne prestala je već u drugoj polovici dvadesetih godina. Od tada je ona i u organizacijskom i u financijskom, ali i u "redarstvenopolicijskom" pogledu postala instrumentom sovjetske države i režima. Naime, postupno su u svim komunističkim strankama, po uzoru na sovjetski model, ustrojeni kadrovske odjeli. Njihova je zadaća prikupljati životopise i sve druge relevantne podatke o članovima i simpatizerima komunističke stranke. Članovi su bili obvezni popuniti upitnik s više od sedamdeset pitanja, a svi su ti materijali poslani u moskovsku centralu.

Budući da su ključni kriteriji za opstanak u Partiji bili bespogovorna poslušnost partijskom vodstvu i fanatična solidarnost sa SSSR-om, a da su "samokritika" i denuncijacija svakog "skretanja" podignuti na pijedestal najviših moralnih vrijednosti, time je SSSR stekao ne samo precizan

Lav Trocki

uvid u profil i raspoloženje svojih kadrova, nego i mogućnost novačenja apsolutno odanih špijuna i agenata. Mnogi od njih postajali su profesionalnim teroristima i izvršiteljima atentata na političke protivnike u inozemstvu. Malo prije nego što je okrutno ubijen, jedan od apostola boljševičkog terora, sad oporbenjak i politički emigrant, Lav Trocki, u jednom je pismu meksičkomu državnom odvjetniku napisao: "Organizacija GPU ima i izvan Sovjetskog Saveza čvrste tradicije i metode. Za svoje djelovanje ona treba legalno i polulegalno pokriće, te povoljno okruženje za novačenje svojih agenata. To okruženje ona nalazi pod okriljem tzv. 'komunističkih partija'".

Ipak, takvoj su ideologiji i toj organizaciji potporu pružali mnogi strani intelektualci diljem Europe. Bilo je onih koji su to činili u slijepoj naivnosti, ali su brojniji oni koji su zauzvrat primali znatnu moralnu i materijalnu pomoć, jer su svojim fanatičnim podupiranjem sovjetskog režima služili kao izvršno propagandno sredstvo. Taj fanatizam svoje je ekstremne oblike vjerojatno doživio kod francuskog pjesnika Louisa Aragona, koji je pjevao ditirambe sovjetskoj tajnoj policiji, toj "dijalektičkojslici junaštva", kličući "Živio GPU!" i pozivajući ga u pjesmi "Preludij dobu trešanja" da "navijesti kraj svijeta".

Sjena NKVD-a nad Španjolskom

Španjolski građanski rat, koji je počeo u srpnju 1936., nije bio samo poligon na kojem su se sukobljavale mlade fašističko-nacističke velesile i demokratski svijet, nego i poluga za pokušaj širenja komunizma. Nekoliko dana nakon što su se dvije države uzajamno priznale, krajem kolovoza 1936. u Madrid je stigao sovjetski veleposlanik M. Rosenberg. Sva njegova djelatnost svodit će se na nastojanje da malobrojna KP Španjolske dođe na vlast.

Zahvaljujući komunističkim pouzdanicima, Rosenberg je odmah postao stalnim sudionikom sjednica republikanske vlade. Zemlju je preplavilo nekoliko tisuća sovjetskih agenata, a sovjetski je utjecaj bio presudan u onemogućavanju pregovora zaraćenih strana na temelju talijansko-njemačkog povlačenja. Odgojeni na postavci da je građanski rat najvažnija pretpostavka boljševičke revolucije, Sovjeti su bez obzira na strahovite žrtve koje su trpjele obje strane, uspješno spriječili pregovore o primirju. Usporedno s tim, Kominternu je iskoristila prigodu obračunati se s "klasnim neprijateljima", trockistima i drugim "izdajicama". U španjolskim je komunistima imala poslušne i bru-

talne izvršitelje. Na dnevnom su redu opet premalacivanja, smaknuća bez suda i sudišta, umorstva, vješanja za noge, zagnjurivanja u sapunicu, zatvaranja u tijesne ormare i grobove.

Uz sovjetske "savjetnike" i domaće boljševike, teror je povjeren i pripadnicima tzv. internacionalnih brigada. Po zvjerstvima se isticao i brat Vladimira Čopića, uz Josipa Broza jedini Hrvat koga *Crna knjiga komunizma* spominje. Čopić se pokazao posebno spretnim u upravljanju robijašnicama i ubijanju ratnih zarobljenika i drugih zatočenika hitcem u zatiljak. Za protivnike nije bilo milosti. Dolores Ibarruri, u komunističkoj hagiografiji redovito nazivana "legendarnom La Pasionariom", osigurala je svoje mjesto u povijesti, poznavši svoje istomišljenike: "Bolje je ubiti stotinu nečuđenih, nego pustiti jednoga krivca da umakne!"

Progoni Židova i Kominternina suradnja s fašistima

Hoteci demonstrirati solidarnost s republikancima, Moskva je tijekom građanskog rata primila tisuće španjolske djece u dobi od pet do dvanaest godina. Nakon Francove pobjede, djeca su došla u nemilost, pa su raseljena po Uralu i Sibiru. Prepuštena sama sebi, dijelom su poumerala, a dijelom se odmetnula u kriminalce. Mnoštvo curica završilo je na ulici, a deseci djece počinili su samoubojstvo. Samo manji broj uspio se nakon svjetskog rata vratiti u Španjolsku.

Valovi terora u SSSR-u u obliku koncentričnih krugova širili su se na Kominternine upravne organe, ali i na njezine sekcije (komunističke partije) u drugim zemljama. Istrjebljenje svakog oblika opozicije i nesmiljen progon "trockista" u SSSR-u preslikani su diljem Europe i svijeta. Na isti su način postupali grčki, albanski, francuski ili kineski komunisti. Pritom se Kominternina nije ustručavala surađivati ni s nacionalsocijalistima.

Iako je sovjetski ("staljinski") ustav jamčio pravo azila svim strancima koji su u svojim državama progonjeni zbog borbe za radnička prava ili uopće borbe za narodno oslobođenje, to je ustavno obećanje brzo izigrano. Tijekom 1936. i 1937. više stotina protivnika Hitlerova režima, od kojih su većina bili pravovjerni komunisti, izručeni su nacistima zbog optužbe da "rovare protiv Kominterne". Odluku o tome donijelo je državno i partijsko vodstvo SSSR-a. Iako je bilo jasno da izručene čekaju nacistički koncentracijski logori, taj se broj znatno povećao nakon sklapanja sporazuma Ribbentrop-Molotov (1939.). Sovjetske se vlasti nisu obazirale na židovsko podrijetlo velikog broja izručenih, nego su ih svjesno slale u smrt.

Oko polovice talijanskih komunista kojih je još dvadesetih godina oko 600 pred Mussolinijem izbjeglo u SSSR, stradalo je tridesetih godina. Stotinjak ih je ubijeno u španjolskome građanskom ratu, a oko 200 je - za ljubav fašističkom Rimu - uhićeno i bačeno u sovjetske logore. Oko 40 talijanskih komunista je strijeljano. Ni Finci nisu prošli bolje. Računa se da je zaslugom

Bela Kun

Moskve u koncentracijskim logorima skončalo oko 20.000 Finaca, od kojih su svi bili protivnici fašizma i nacizma, a manjim dijelom i komunisti.

I kasnije, nakon njemačkog zaposjedanja Francuske, mnogi su istaknuti komunisti završili u nacističkim logorima na temelju denuncijacija iz Moskve, ili na temelju izravnih prijava francuskih komunista. U doba njemačke okupacije, KPF je objavljivala tzv. crne liste svojih protivnika i otpadnika, navodeći, npr. "C... René, alias Tanja, alias Thérèse, iz 14. arondismana, besarabijska Židovka...". Takav oglas najčešće je bio jednak smrtnoj osudi.

Svuda gdje su komunisti došli u prigodu odlučivati ili su zaposjeli neko područje, pišu Courtois i Panné, dogodili su se pokolji. Posebno tešku sudbinu doživjeli su Židovi. Krajem tridesetih godina, dok se Moskva verbalno na međunarodnoj pozornici stavljala u zaštitu istaknutih Židova, unutar SSSR provodeno je sustavno razaranje svih institucija pod utjecajem Židova, koji su optuženi za "židovsko-fašističku urotu". Malo kasnije, kad je došlo do boljševičko-nacističke simbioze, ta je

ideološka ocjena izostavljena, ali se teror nastavio. Kogač "čistki" zahvatio je 1940. i KP Palestine, u kojoj su bili mnogi židovski komunisti izbjegli iz Njemačke i Poljske.

Nakon diobe Poljske, pod njemačku je vlast potpalo oko dva milijuna, a pod sovjetsku oko 1,3 milijuna poljskih Židova. Oni koji su ostali na području pod sovjetskom vlašću, nisu bili u nimalo povoljnijem položaju od svojih sunarodnjaka pod nacistima. Desetci tisuća onih koji su u prvo vrijeme, znajući kakva je situacija u Trećem Reichu,

Treća internacionala (Kominternina) utemeljena je u Moskvi u ožujku 1919., kao izravni suparnik Drugoj internacionali (1889.), u kojoj su prevagu imale socijaldemokratske snage

a zavedeni propagandom o SSSR-u, pokušali pobjeći pod sovjetsku vlast, tjeđnima su na "ničijoj zemlji", gladni i promrzli, čekali da ih Sovjeti puste prema istoku. Izmorena i ispaćena, u međuvremenu desetkovana većina, razočarana se vratila u naručje Nijemcima. Jedan poljski vojnik ovako je opisao fragment te tragedije na novoj njemačko-sovjetskoj granici, u kojoj je i sam sudjelovao:

"To zemljište široko je 600 do 700 metara, a na njemu je tjednima bilo skupljeno 700 do 800 ljudi; 90 posto čine Židovi

koji su izmakli njemačkim stražama. (...) Bili smo bolesni i mokri na tlu natopljenom jesenskim kišama, sjedili smo zbijeni jedni uz druge, a 'humani' se Sovjeti nisu ni pomakli da bi nam dali koricu kruha ili malo tople vode. Ni ljude iz okolice, koji su htjeli priskočiti u pomoć, nisu puštali da nam pomognu. Tako je iza nas na tom komadiću zemlje ostalo mnoštvo grobova. (...) Jamčim vam da su dobro postupili ljudi koji su se vratili kući, Nijemcima, jer NKVD ni u kojem pogledu nije bolji od njemačkoga Gestapoa. Jedina razlika je u tome da Gestapo skraćuje vrijeme ubijanja, dok NKVD ubija, provodeći prije toga strahovita mučenja..."

Oni, pak, Židovi, koji su ostali pod sovjetskom vlašću ili su ipak odlučili umaknuti Nijemcima i pobjeći prema istoku, u SSSR, postali su žrtvama uhićenja i deportacija. Jacques Pat, tajnik Židovskoga radničkoga komiteta u SAD-u u dnevniku *Jewish Daily Forward* objavio je da je pri tim deportacijama, u sovjetskim logorima i radnim kolonijama, umrlo oko 400.000 poljskih Židova. Novi val progona Židova zbio se nakon svjetskog rata, kad je u SSSR-u i u drugim zemljama koje su pale pod sovjetsku vlast zametnuta hajka protiv "cionističkoga kozmopolitizma", a onda i početkom 50-ih godina (procesu Rajku, Slanskome itd.).

(Nastavlja se)

TOMISLAV JONJIĆ

Biokevo 107,9 MHz, Pounj 103,9 MHz, Sijeme 103,5 MHz

HRVATSKI KATOLIČKI RADIO

Učka 106,7 MHz, Ugljan 95,5 MHz, Velika Peška 91,3 MHz

HKR

nacionalna radio mreža